

ΕΛΛΗΝΙΔΟΣ ΜΗΤΡΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ
ΤΗΝ ΕΑΥΤΗΣ ΘΥΓΑΤΕΡΑ.

ΦΙΛΑΤΑΝΗ ΜΟΥ ΘΥΓΑΤΗΡ,

"Ολη μου σχεδὸν ἡ ζωὴ ὑπῆρξεν ἀδιάκοπος σειρὰ δυστυχιῶν· ὁ θάνατος ἔφερε τὸ τέλος αὐτῶν· μ' εὐχαρίστησιν (ἄν ἐσυγχωρεῖτο ἀπὸ τὸν Δοτῆρα τῆς ζωῆς) ἥθελον ὑποφέρειν τὴν σειρὰν τῶν δυστυχημάτων, ἔως νὰ φθάσῃς σὺ εἰς ἡλικίαν, καθ' ἥν τὸ λογικόν σου ἥθελε λάβειν τὸν τόπον τῆς μητρός σου, τῆς πρώτης, τῆς μοναδικῆς εἰς τὸν κόσμον φίλης σου. 'Αλλ' ἡ βουλὴ τοῦ Υψίστου ἥτο νὰ μεταβῶ εἰς τελειότερον κόσμον, καὶ νὰ σὲ ἀφήσω εἰς ἡλικίαν, καθ' ἥν ἡ προστασία μου σὲ ἥτον ἀναγκαίᾳ, διὰ νὰ σὲ δόηγήσῃ νὰ διέλθῃς λογικῶς τὸ λαβυρινθῶδες τοῦ ἐπιπόνου τούτου βίου στάδιον, καὶ νὰ προπαρασκευασθῆς εἰς τὴν ἀΐδιοτητα.

Μὴ γογγύσῃς ἐναντίον τοῦ Δημιουργοῦ, διότι σοῦ ἀφήρεσεν αὐτὴν τὴν προστασίαν, μὴ τὸ νομίσῃς ἐγκαταλείψιν· ποτὲ ἡ Θεία Πρόνοια δὲν θέλει σ' ἐγκαταλείψειν· ἡ δυστυχία αὗτη θέλει γένειν εύτυχία σου· ἡ ἔλλειψις τῆς μητρός σου θέλει σὲ δόηγήσειν, ἔὰν μόνον σὺ θελήσῃς νὰ ὀφεληθῆς ἀπὸ αὐτήν.

Πρῶτον χρέος σου, ἀγαπητόν μου τέκνον, εἶναι νὰ μάθῃς νὰ ὑποφέρῃς, καὶ νὰ ἐπιμελῆσαι εἰς τὰ ἀνάλογα τῆς ἡλικίας σου ἔργα, καὶ πρῶτον καὶ κύριον ἔργον σου εἶναι ἡ τελειοποίησις τῶν φυχικῶν σου δυνάμεων.

Εἰς δύο τινὰ ἐμπερικλείονται τὰ δικαιώματα καὶ τὰ χρέα σου· εἰς τὴν συντήρησιν τῆς σωματικῆς σου ὑπάρξεως, εἰς τὴν τελειοποίησιν τῶν φυχικῶν σου δυνάμεων. Συντηρεῖς τὴν σωματικήν σου ὑπαρξίαν, ἔὰν τρώγης διαν ἡν̄ ἀάγκη, ὅσον εἰν̄ ἀάγκη, καὶ ὅσον εἶναι χρήσιμον εἰς τὴν ύγειαν σου· ἔὰν γυμνάζεσαι εἰς κόπους ἀναλόγους τῆς ἡλικίας σου· ἔὰν ἐνδύεσαι εἰς τρόπον, ὡστε νὰ ἥσαι ἵκανη εἰς ὑπηρεσίας ἀπαιτουμένας ἀπὸ τὸν μέλλοντα βίον σου, ἀπὸ τὰ χρέα σου. Τελειοποιεῖς τὰς φυχικάς σου δυνάμεις, ἔὰν παιδευθῆς, ἀλλὰ παιδείαν σύμφωνο μὲ τὴν λογικότητα τοῦ ἀνθρώπου.

Δὲν ἐγεννήσεις, φίλον τέκνον, μὲ μορφὴν ἀηδῆ, οὔτε χωρὶς πνεῦμα, οὔτε πτωχοτάτη. 'Ο Θεὸς σ' ἔχαρισε προτερήματα τιν̄ ἀλλὰ πόσον εἶσαι ὑπεύθυνος, ἄν τὰ καταχρασθῆς. Κατάχρησις τῆς μορφῆς σου εἶναι ὁ ὑπὲρ τὸ θέον καλωπισμὸς, καὶ ἡ διὰ τὸν καλλωπισμὸν παράλογος προσπεθεια· ἀλληδῆς ὥραιότης εἶναι ἡ τῆς φυχῆς, ήτις, δοσογνηράσκει, τόσον αὐξάνει· αὐτὴν τὴν ὥραιότητα προσπάθησον ν' αὐξήσῃς· βλέπουσα εἰς τὸν καθρέπτην τοῦ προύπου σου, μὴν ἀδιαφορῆς διὰ τὸν καθρέπτην τῆς φυχῆς σου, δοτις εἶναι ἡ καθ' ἐσπέραν μελέτη τῶν ἡμερινῶν πράξεων. 'Ωραῖσσον δοσον δύνασαι τὴν φυχήν σο τῆς ὁποίας ἡ καλλονὴ εἶναι καὶ ἀιδηδῆς καὶ αἴδιος.

Κατάχρησις τοῦ ιεύματός σου εἶναι ἔὰν, ἀγτὶ νὰ διευθύνῃς τὰς ἔρεύνασαι τὴν περιέργειάν σου εἰς ὀφελίμους γνώσεις, ἐνασχολῆσαι εἰς ματαίας παρατηρήσεις·

10*

ἢ, τὸ ὅποιον δοσον εἰν̄ αἰσχιστον, τόσον εἶναι καὶ ἀδικώτατον, ἐνασχολῆσαι εἰς τὴν αἰσχρὰν περιέργειαν νὰ μανθάνῃς τὰς ἀδυναμίας τῶν ἄλλων, εἰς τὰς ὁποίας κάνεις δέν σε κατέστησεν ἐταστὴν καὶ κριτῆν.

Κατάχρησις, τελευταῖον, τῆς καταστάσεώς σου εἶναι, ἔὰν δὲν ἥσαι αὐτάρκης καὶ ἀπλῆ εἰς τὰ περὶ τὸ σῶμα, καὶ ἔὰν ἔξοδευής χρήματα διὰ ν' αὐξήσῃς τὴν καλλονὴν τῆς μορφῆς σου, ήτις θέλει σὲ ἀφήσειν μ' ὅλας τὰς προσπαθείας σου, ἀφοῦ φθάσῃς εἰς τῆς ζωῆς τὸ φθινόπωρον.

Σπουδάζουσα νὰ αὐξήσῃς τὰς γνώσεις σου, μὴ λησμονήσῃς διτε εἶναι χρέος σου νὰ κάμηνης συγχρόνως καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν γνώσεων σου εἰς τὰς πράξεις σου ἀναλόγως τοῦ κύκλου τῆς ἐνεργείας σου. 'Η γνῶσις τῶν σχέσεών σου θέλει σὲ πληροφορήσειν διτε διὰ τῆς προσευχῆς, διὰ τῆς ἔξομολογήσεως, κοινωνεῖς μὲ τὸ Υπέρτατον "Ον. Διὰ τῆς προσευχῆς ζητεῖς τὴν ἀπαιτούμενην δύναμιν εἰς τὸ νὰ ὑποφέρῃς γενναίως ὅλα δοσα ἀπαιτοῦν τὰ χρέα σου καὶ ὁ προσδιορισμός σου. Διὰ τῆς ἔξομολογήσεως μελετᾶς τὰς πράξεις σου, καὶ τὰς μὲν καλὰς κάμνεις καλητέρας, τὰς δὲ μὴ τοιαύτας ἀποφεύγεις ὡς ἐναντίας τοῦ ἀθανάτου σου ΕΓΩ. 'Ἐξομολογοῦ, λοιπὸν, προσεύχου καθ' ἐκάστην πρὸς τὸ Υπέρτατον "Ον. "Εσο καθαρὰ καὶ κατὰ τὰς ἐννοίας, καὶ κατὰ τοὺς λόγους, καὶ κατὰ τὰς πράξεις. Διὰ τῆς καθαρότητος ὅλων τούτων μιμεῖσαι τὸ μόνον πρωτότυπον πάντων τῶν μὴ φευδομένων τὸ δονομα λογικῶν κτισμάτων.

Μικρά μου φίλη! μετὰ Θεὸν εὐεργέται σου εἶναι οἱ γονεῖς σου· ἡ μήτηρ σου, φίλον τέκνον, ἀπῆλθε· δὲν τὴν βλέπεις, δὲν τὴν ἀκούεις· ἀλλὰ κάμνουσα νὰ μακρίζεται διὰ τὰς πράξεις σου, ἐκπληροῖς τὸ χρέος, τὸ δοτοῦν θέλειν ἀπαιτήσειν ἀπὸ σὲ, ἔὰν ξεκ. 'Ο γηραιὸς πατέρης σου ἐνδέχεται ν' ἀκολουθήσῃ τὴν μητέρα σου· ἀλλ' ἐνδέχεται καὶ νὰ μακροβιώσῃ· μὴν ἀμελήσῃς τὰ πρὸς αὐτὸν χρέα σου, ἀγάπα τὸν φίλον τῆς νηπιότητός σου, τὸν μετὰ Θεὸν προστάτην σου· ὑποτάσσου εἰς αὐτὸν ἐν δοσ εἶναι σύμφωνος μὲ τὸν πρῶτον, μὲ τὸν οὐράνιον Πατέρα σου· ἀλλ' ὑπόφερε γενναίως ὅλας τὰς παρεκτροπάς του, αἰτινες δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς μικρᾶς πρὸς σὲ συμπαθείας του, ἀλλὰ τῆς ἀγνοίας καὶ τῆς ἡλικίας του. 'Εὰν τὸ χρέος σου σὲ προσκαλῇ νὰ ἐκτελέσῃς τι, καὶ τὸν εὐρίσκης ἐναντίον, προσπάθησον νὰ τὸν καταπείσῃς μὲ τὰς παρακλήσεις σου· ἀλλ' ἔὰν δὲν συγκατανεύῃ, ἔξακολούθει καὶ νὰ ἐκτελῆς τὰ χρέα σου, καὶ νὰ ὑποφέρῃς τὴν ἀδυναμίαν τοῦ πατρός σου· μὴ λησμονήσῃς, εἰς τὰς σχέσεις τὰς ὁποίας θέλεις λάβειν διαν ἡ ἡλικία σου ἀκμάση, διτε εἶσαι θυγάτηρ, διτε ἡ γηραιὰ αὗτη κεφαλὴ ὑπέφερε πολλὰ διὰ νὰ σὲ ἀναθρέψῃ. 'Εὰν ἐκπληροῖς τὰ πρὸς αὐτὸν χρέα σου, θέλεις εἰσθαι σεβασμία πρὸς ὅλας σου τὰς σχέσεις ἔὰν δὲ τ' ἀμελῆς, κάνεινας δέν ἐμπορεῖ νὰ ἐλπίσῃ τι· ἀπὸ σὲ,—καὶ δικαίως.

"Ἐφθασες ηδη εἰς ἡλικίαν, καθ' ἥν οι ἀνθρωποι ριπτουσιν εἰς σὲ παρατηρήσεως βλέμματα, καθ' ἥν αἱ

σχέσεις σου ἔκτείνονται, καὶ ἵδον κάμνεις τὸ πρῶτον εἰς τὸν κόσμον βῆμα. Ἐὰν θέλης νὰ χαίρης τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν ἄλλων, κράτει τὴν γλῶσσάν σου, φύλαττε τὰς ὑποσχέσεις σου, ἀλλὰ μὴν ὑπόσχεσαι νὰ πράξῃς παρὰ τὸ σύμφωνον μὲ τὰ χρέον σου. Κράτει τὴν γλῶσσάν σου· ἔνας μόνος γελοῖος λόγος ἐμπορεῖ νὰ φέρῃ μεγάλα ἀποτέλεσματα· ἐμπορεῖ νὰ διασχίσῃ τοὺς ἱερωτέρους δεσμούς. Μὴ προδίδῃς τὸ ἐμπιστευθέν σοι μυστήριον· εἶναι ἵερα παρακαταθήκη καρδίας τεθλιμένης, τὴν ὅποιαν πρέπει νὰ παρηγορήσῃς καὶ νὰ συνδράμῃς, ἀν σὲ ἡναι δύνατόν. Μικρὸν μέρος τοῦ σώματός μας εἶναι ἡ γλῶσσα· ἀλλὰ θλιβερὰ δοκιμὴ μᾶς πληροφορεῖ ὅτι, ἐὰν δὲν τὴν περιορίσωμεν, γίνεται τὸ ἱερότιον τῆς κοινωνίας ὅρος, καὶ πολλάκις αἱ ἐκρήξεις τῆς γίνονται φθοροποιώτεραι τῶν ἥφαιστίων. Ποῖαι τύφεις συνειδότος, ἐὰν φθάσῃς εἰς τόσην κακοήθειαν, ὥστε νὰ προξενήσῃς τὴν ἀνησυχίαν ὁποιουδήποτε ἀνθρώπου! Ἐὰν ἡ φύσις σ' ἔχαριστεν εὐγλωττίαν, ἐὰν εὐαρεστῆσαι νὰ ὀμιλῇς, ἔχεις στάδιον τῶν λόγων σου· παρηγόρει τοὺς δυστυχεῖς, συμβούλευε τὰς νεωτέρας, ἐπαίνει τὰ ἐπαίνου ἄξια· ἀποτέλεσμα μεγίστης διαφθορᾶς εἶναι ἡ ἀθυροστομία.

Διάφορα εἶναι τὰ ἐλαττώματα, τὰ ὅποια πρέπει καὶ νὰ πολεμήσῃς καὶ νὰ νικήσῃς· ἡ δυσκολία εἶναι μικρὰ, ἐὰν ἀρχίσῃς ἀπὸ τὴν τρυφεράν ἡλικίαν σου, ἐὰν προσέχῃς εἰς σεαυτήν· ἀλλὰ καὶ μεγάλη ἐὰν ἡτον, ἐπρεπε νὰ ἐνεργηθῇ. 'Τῶν γάρ ὄντων ἀγαθῶν καὶ καλῶν οὐδὲν ἀνευ πόνου καὶ ἐπιμελείας θεοὶ διέδασιν ἀνθρώποις.' Ἡ μετὰ τὴν νίκην ἐσωτερικὴ ἔυχαριστησίς, ὁ ἔπαινος τῆς συνειδήσεως σου, ἡ συναίσθησις τῆς ἀΐδειου εὐδαιμονίας σου, καὶ ἡ τιμὴ τῶν φρονίμων, ἀνταμείβουσιν ὅλους τοὺς κόπους, ὅλας τὰς δυσκολίας. Τὰ καλὰ, μικρά μον φίλη, εἰς τὴν ἀρχὴν ἔχουν κόπον· ὅταν γέννωσιν ἔξις, τόσον προσοικειοῦνται μὲ τὸν ἀνθρώπον, ὥστε ὁ ἐνεργῶν λογικῶς ἀπορεῖ πᾶς εύρισκονται ἀνθρώποι, οἵτινες ἔχουν ὁδηγὸν τὴν ἀλογίαν.

'Ἡ καρδία σου ἔχει πολλὰς κρύπτρας· ἀκριβῆς παρατήρησις πρέπει νὰ γίνεται εἰς ὅλας σου τὰς πράξεις· ὅλα τὰ ἐλαττώματα ἐμπορεῖ ὁ ἀνθρώπος νὰ ὀνομάσῃ προτερήματα. 'Ο φιλάργυρος λέγει ὅτι εἶναι οἰκονόμος· ὁ ὑπερήφανος, φιλότιμος· ὁ ἀσωτος, ἐλευθέροις· ὁ πολυπράγμων, περίεργος· ὁ ἀσεμνος, ἐλεύθερος εἰς τὴν συναναστροφὴν, κτλ. Ζήτησον εἰς ὅλα τὴν μετριότητα· ὅδηγησον τὰ πάθη σου διὰ τοῦ λογικοῦ σου, φιλοτιμοῦ νὰ ζῆς συμφώνως μὲ τὰ χρέον σου, νὰ ἡσαι ἄγγελος εὐεργετικὸς εἰς ὅλας σου τὰς σχέσεις, καὶ μὴν ὑπερφανεύθῃς διὰ κάνεν σου προτερημα. Εὐχαρίστει τὸ Θεῖον, διότι σ' ἔδωκε δεξιὰς περιστάσεις, καὶ μὴ λησμονῆς ὅτι ἔχεις χρέος νὰ μεταδώσῃς εἰς τὰς ὄμοιάς σου ὁ, τιδήποτε καλὸν ἔτυχε νὰ μάθῃς. 'Πᾶν δῶρον τέλειον ἀνωθέν ἔστι·' τί ἡδύνασο νὰ δῶσῃς εἰς σεαυτήν; 'Ἐξόδευε δταν πρέπει καὶ δσον πρέπει ἀναλόγως τῶν εἰσοδημάτων σου. Εὔσπλαγχνίζου τοὺς δυστυχεῖς, ποτὲ μὴ καταφρονήσῃς τινὰ ἔξ αὐτῶν. Τίς οἴδεις ἀν

ποτὲ δυστυχήσῃς; ἡ μήτηρ σου ἐγεννήθη μεταξὺ τῆς ἀφθονίας καὶ τοῦ πλούτου, ἔφθασεν ὅμως εἰς σημαντικὰς δυστυχίας.

Πολυπραγμόνει τὸν ἔαυτόν σου, τὸν οὐρανὸν, τὴν γῆν, τὴν ιστορίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ἀφες τὸν ζῶντα ἀνθρώπου· μὴ ζητήσῃς νὰ διαβῆς τὰ τείχη τῶν οἰκιῶν, —εἶναι τὰ ἀσυλα τῶν ἐντὸς οἰκούντων. Ἐὰν ἐμπορῆς νὰ φέρῃς ὀφέλειαν, θέλεις προσκληθῆν, καὶ τότε κάμε δ, τι σὲ λέγει ὁ λόγος καὶ τὸ χρός σου. Ἐὰν ὅχι, διατί νὰ βιάσῃς τοὺς ἄλλους; διατί νὰ γένης ἵερόσυλος;

'Αγανάκτει, ἀλλὰ κατὰ τῶν ἀμαρτημάτων, οὐχὶ κατὰ τῶν ἀμαρτανόντων· τοῦτο νομίζουν αὐτοὶ συμφέρον· διόρθωσον τὰ ἐλαττώματά των, ἐὰν δύνασαι· ἐὰν ὅχι, ἀπομακρύνθητι ἀπ' αὐτούς. 'Κακαὶ συναναστροφαὶ φθείρουσιν ἡθη χρηστά.'

'Ἐπλάσθης ἐνεργός· ἔσο φιλόπονος, φιλάττη θυγάτηρ· ἡ ἀργία εἰν̄ ἔχθρὸς ἐπικινδυνώτατος· ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ νὰ ἡσαι φιλόπονος, πρέπει νὰ ἡσαι φιλεύπονος, δηλ. ν' ἀγαπᾶς νὰ ἐργάζεσαι ἔργα ἐπωφελῆ εἰς σεαυτὴν, εἰς τὰς σχέσεις σου· ἔργα, δσα καλλιεργοῦν καρδίαν καὶ νοῦν, καὶ δσα ῥυθμίζουν τὰς πράξεις. 'Αναλόγως τῆς ὀφελείας των πρέπει νὰ καταγίνεσαι εἰς ἔκαστον ἔξ αὐτῶν· σπουδαίοτερα εἶναι δσα σὲ συνοδεύουν εἰς τὴν ἀΐδιότητα.

Μὴ χάσῃς ποτὲ τὴν στιγμὴν· μία μόνη στιγμὴ ἔχει τὴν ἀξίαν ὅλης μας τῆς ζωῆς· ὁ φρόνιμος ὀφελεῖται ἀπ' αὐτήν· μὴ χάνῃς τὴν ἀκμὴν τῶν καιρῶν· ἐὰν ἐπιτύχης νὰ μάθῃς τι καὶ τὸ ἀφήσης, θέλεις μετανοήσειν πολλάκις, ἀλλ' ἀνωφελῶς.

Τίμα τὴν λευκότριχα ἡλικίαν εἰς ὄποιονδήποτε ἀτομον, εἰς ὄποιονδήποτε βαθμόν. 'Αγενοῦς γαρακτῆρος, θηριώδους ψυχῆς ἀνθρώπος δὲν σέβεται ἀς γηραιὰς κεφαλάς. 'Απόφευγε τὴν κατηγορίαν, καὶ προσπάθει δσον τὸ δύνατὸν νὰ σμικρύνῃς τῶν ἄλλων ἀλαττώματα. Τίς οἴδεις ἀν ἡναι ἀληθινά; ποιογνωρίζει τὰς ἀληθεῖς αὐτῶν αἵτιας; Εἰς τοιάυτας πειστάσεις λέγε πάντοτε τὸ, Δὲν ἔξενρω, καὶ λέγεις τὴν ἀΐθειαν, διότι τώντο δὲν ἔξενρεις τὴν αἵτιαν.

Εἰς τὸν κόσμον θέλεις ἀπαντήσειν ἀνθρώπους μὲ φυσικὰς ἀλλείψεις ἢ τοῦ νοὸς ἢ τοῦ σώματος· μὴ λάβῃς τὴν ἀσπλαγχνίαν νὰ ἐμπαίξῃς τινὰ ἔξ ὑτῶν· ποταπῆς ψυχῆς εἶναι δστις δὲν αἰσθάνεται τὰς δυστυχίας τῶν ἄλλων· θηριώδους δστις δχι μόνον ἐν συλλυπεῖται, δὲν συμπονεῖ τοὺς πάσχοντας, ἀλλὰ αἱ τοὺς πειριπαίζει· πρόσεξον· οἴδεις ευτυχῆς πρὸ τὸ θανάτου.

Γνώμονα, τελευταῖον, τῶν στοχομῶν, τῶν λόγων, τῶν πράξεών σου ἔχει τὸ 'Ο σὺ μιᾶς, ἐτέρω μὴ ποιήσῃς' λάμβανε τὴν θέσιν δλων, ἔταζε τὴν καρδίαν σου τί ηθελες ἐπιθυμήσειν, ἀν ιτά τύχην ἐπιπτες εἰς μίαν ἔξ αὐτῶν τῶν πειριπάσεων καὶ τότε δὸς ἀδειαν τῆς γλώσσης σου νὰ ὀμιλήσῃ.

'Απόφευγε τὴν ἐπίδειξιν· ἔλαπταις ἀξία τῆς τιμῆς τῶν φρονίμων, ἡ τιμὴ θέλει τρειν κατόπιν σου, καὶ ἐὰν τὴν ἀποφεύγῃς, θέλει σὲ ἀκουθεῖν.

"Εσο ἀνδρεία· ἀλλ' ὅχι διὰ νὰ νικᾶς τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ διὰ νὰ μάχεσαι ἐναντίον τῶν ἴδιων σου ἀδυναμιῶν, ἔως νὰ τὰς καθυποτάξῃς. "Εσο ἀνδρεία διὰ νὰ ὑποφέρης δλας τὰς ἐναντίας προσβολάς. Σημείωσον πῶς δ, τι καὶ ἀν πράξης θέλεις κατηγορηθῆν, θέλεις φθονηθῆν. Εύτυχία σου, ἐὰν κατηγορῆσαι ἀπὸ ἀνθρώπομόρφους. Εὐδαιμονία σου, ἐὰν τὰ προσωπικά σου προτερήματα, ἡ ἀξιότης σου, ἡ ἀρετὴ σου, διεγέρωσι τὸν φθόνον κατὰ σου. Μὴ καταδεχθῆς ν' ἀπαντήσῃς ποτὲ τὰ τοιαῦτα· μὴ ζητήσῃς νὰ βλάψῃς τοὺς κατηγόρους καὶ τοὺς φθονοῦντάς σε· μὴ ἔξομοιωθῆς μ' αὐτούς· "Αριστος τρόπος τοῦ ἀμύνεσθαι, τὸ μὴ ἔξομοιοῦσθαι." Αρκετὴ βλάβη εἶναι διὰ τοὺς τοιούτους ή ἡθικὴ δυστυχία τῶν· ἀν συμπέσῃ μάλιστα περίστασις, μὴν ἀμελήσῃς τὸ χρέος σου, βοήθησε τους· ἔδιον μεγάλης ψυχῆς εἶναι ή πρὸς τοὺς ἔχθρους εὐεργεσία. Μὴ λησμονῆς τὸν μέγαν τῆς Σπάρτης νομοθέτην, δῆτις εὐεργέτησε τὸν δῆτις τὸν ἔξετυφλωσεν.

Οἱ τρόποι τῆς κοινωνικῆς συναναστροφῆς σου πρέπει νὰ ἦναι σεμνοὶ, ἀπλοὶ, ἥλαροὶ, περιποιητικοὶ, χαρίεντες· ἀλλὰ ποτὲ δὲν θέλουν λάβειν τὴν ἀπαιτουμένην χάριν, ἀν ἡ ψυχὴ σου δὲν ἦναι τοιαύτη. Αἱ πράξεις μας εἶναι ἀντανάκλασις τοῦ ἐσωτερικοῦ μας καθέρεπτου. Κάμνε πάντοτε διάκρισιν ἀτόμων. Συναναστρεφομένη μὲν ἀνδρας, πρέπει νὰ ἦσαι σοβαρὰ κατά τι· πρόσεξον μὴ σου διαφύγῃ λόγος ἀπλοῦς μὲν διὰ σὲ, ἀλλ' ἵκανὸς νὰ σου ἀφαιρέσῃ τὸ σέβας παρευρεθέντος εἰς τὴν συναναστροφὴν κακούργου, καὶ τόσον μᾶλλον, δῆτον εἶναι ἵκανὸς νὰ κρύψῃ τὴν κακουργίαν του ὑπὸ εὐαρέστους λόγους, τῶν ὅποιών τὸ βάρος δὲν γνωρίζει ή εἰς τὸν κόσμον ἀπειρία σου. "Εδῶ, φιλτάτη, πρέπει νὰ παρατηρήσῃς καλῶς· ἔχαθης διὰ πάντα, ἐὰν ἐν μόνον μικρὸν ἀποπον συγχωρήσῃς εἰς τὴν μετὰ τῶν ἀνδρῶν συναναστροφήν· ποτὲ τὶς ἐξ αὐτῶν ἀς μὴ λάβῃ αἰτίαν νὰ κατευθύνῃ εἰς σὲ λόγους κολακευτικούς· ἀν σὲ ἀγαπᾶ εἰλικρινῶς, σὲ σέβεται, δὲν σ' ἔξευτελίζει, οὐδ' ἔξευτελίζεται μὲ λόγους ἔρωτικούς. "Αν νομίζῃ εύτυχίαν του τὴν μετὰ σου συμβίωσιν, ἀν σὲ τὸ προτείνῃ, μὴν ἔκταθῆς εἰς τοιαύτην συνδιάλεξιν· εἶναι κινδυνώδες· εἰπέ τον νὰ διευθυνθῇ εἰς τὸν πατέρα σου, εἰς τοὺς ἀδελφούς σου. "Ἐὰν ἦναι ἀξιος σύζυγος, δὸς τὴν συγκατάθεσίν σου· φύλαττε ὅμως τὸν ἔδιον χαρακτῆρα καὶ μετὰ τὸν ἀρρόβαθῶνα μέχρι τῆς καθειρώσεως τοῦ γάμου· προφυλάττου μάλιστα πολὺ περισσότερον τώρα, δε τε ἔλαβε διὰ τοῦ ἀρρόβαθνος δικαιώματα τινὰ εἰς σέ. Μετὰ ταῦτα ἔσο γυνή του, φίλη του· προσπάθησον δῆλαις δυνάμεις νὰ τὸν καταστήσῃς εύτυχη· ποτὲ μὴ δώσῃς αἰτίαν νὰ καταρασθῇ τὴν ὥραν, καὶ ἦν σ' ἔγγνωρισεν.

Αἱ, Συγάτηρ μου, ἐπροχώρησες ἡδη εἰς τὴν ἡλικίαν, καὶ ἀν ἡ καρδία σου ἦναι κοινωνικὴ, θέλει ἔχειν κενὸν, τὸ ὅποιον μόνοια σου νεᾶνις ἐμπορεῖ νὰ πληρώσῃ· ἀλλὰ πόσον εἶναι δύσκολον νὰ εὔρεθῇ τὸ πολυτιμότατον τοῦτο ἀγαθὸν, ἡ ἀληθῆς φίλη! Κατὰ τὴν ἀπλῆν, ἀδώνιν καρδίαν σου, θέλεις νομίσειν δὲι εὑρες τὴν φίλην εἰς

εὐάρεστον μορφὴν, εἰς γλυκεῖς λόγους. "Αλλ' αὐτὰ, ἀγαπητὸν τέκνον, δὲν εἶναι τὰ συστατικὰ τῆς φιλίας. Νοῦς καὶ καρδία προάγουσι καὶ διατηροῦσι τὴν φιλίαν· νοῦς, διὰ νὰ γνωρίσῃ τὰ χρέη τῆς κοινωνίας· καρδία ἀγαθὴ, διὰ νὰ δέχεται τοὺς τύπους φιλικῶν αἰσθημάτων. "Οταν ἀποφασίσῃς νὰ ἐκλέξῃς φίλην, ρίψον τὰ βλέμματά σου εἰς τὰς περὶ σὲ νεάνιδας, καὶ δὸς τὸ ἱερὸν τοῦτο ὄνομα εἰς ἐκείνην, ἵτις σέβεται τὸ Θεῖον, τιμᾷ τοὺς γονεῖς, ἀγαπᾷ τοὺς ἀδελφούς. "Αναξία, ὅχι τῆς φιλίας, ἀλλὰ τοῦ ἀνθρωπίνου ὄνόματος, εἶναι ἔκεινη, ἵτις δὲν ἔκπληροι τὰ χρέη της πρὸς αὐτὰς τὰς τρεῖς σχέσεις. Τί δύναται τις νὰ ἐλπίσῃ ἀπὸ ἀγνωμονοῦσαν εἰς τὸν πρῶτον εὐεργέτην Θεὸν, εἰς τοὺς μετὰ Θεὸν εὐεργέτας γεννήτοράς της; Πῶς θέλει ἀγαπήσειν σὲ εἰλικρινῶς, ἐὰν δὲν ἔκπληροι τοὺς ἐκ φύσεως φίλους της, τοὺς ἀδελφούς της, Μὴν ἀκούσῃς τὰς προφάσεις της· εἶναι ἀλώπηξ· δῆλοι ἐμποροῦν νὰ ἦν' ἐναντίοι της, ἀλλ' αὐτὴ πρέπει νὰ ἐκτελῇ τὰ χρέη της, ἀν ἔχῃ καρδίαν ἀξίαν νὰ δεχθῇ τύπους τοιούτου εὐγενοῦς αἰσθημάτος. Λάβε σχέσεις μὲ τὰς τιμιωτέρας ἐκ τῶν γνωστῶν, μὴ δώσῃς ὅμως τὴν καρδίαν σου, ἐὰν δὲν ἐπιτύχῃς ἄτομον μὲ καρδίαν καὶ μὲ νοῦν. "Η ἐπιτυχία του εἶναι δῶρον τοῦ οὐρανοῦ· προσπάθει τότε δῆλαις δυνάμεις τὴν διατήρησιν τῆς φιλίας· σημείωσον δὲι τὸ ἄτομον τοῦτο θέλει ἔχειν καὶ ἀδυναμίας· ἐνθυμοῦ τὴν συμβουλὴν τοῦ μεγάλου Πυθαγόρου,

Μηδ' ἔχθαιρε φίλον σὸν ἀμαρτάδος εἶνεκα μικρῆς· ἔχεις καὶ σὺ ἀδυναμίας· ἔκπληροῦτε χρέος τῆς δικαιοσύνης, ὑποφέρουσαι καὶ διορθόνουσαι ἀμοιβαίως τὰς ἀδυναμίας σας.

"Ιδού, φίλον τέκνον, ἔφθασεν ἡ σημαντικωτέρα τῆς ζωῆς σου ἐποχήν. "Η ἡλικία σου, ὥριμος ἡδη, ἀπαιτεῖ ἔκλογὴν συζύγου· δηλ. φίλου ἀχωρίστου, φίλου δῆτις μέλλει νὰ ὄνομασθῇ πατήρ τῶν τέκνων σου. "Ω! πόσον εἶναι καὶ ιερὰ καὶ φοβερὰ ἡ στιγμὴ αὕτη. "Υπόληψιν, εύτυχίαν, ἡσυχίαν, δλα, δλα, ἔχεις κοινὰ μ' αὐτὸν· ποια χρέη! ποια δικαιώματα! πόση προσοχὴ εἰς τὴν ἔκλογήν του· ἀλλὰ ποια ἄγνοια σὲ τριγυρίζει! πόσον σ' ἀπατᾷ ἡ ἰδία σου καρδία! "Εδῶ, φίλον θυγάτριον, σ' ἔχρειάζετο ἡ μήτηρ, ἡ ἀληθῆς, ἡ ἔχουσα πεῖραν τοῦ κόσμου φίλη σου· ἀλλ' αὐτὴ δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν γῆν, στρέφον τὰ ὅμματά σου εἰς τοὺς οὐρανούς, ζήτησον ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ προστάτην τῶν ὄρφανῶν τύχην ἀγαθὴν, κ' ἔσο βεβαία δὲι δὲν θέλεις ἔγκαταλείψειν· φθάνει μόνον νὰ λάβῃς ὁδηγὸν τὸν λόγον. "Οσα ἀπαιτοῦνται εἰς τὴν ἔκλογὴν τοῦ ἀληθοῦς φίλου, τὰ αὐτὰ ζητοῦνται καὶ εἰς τὴν τοῦ χρηστοῦ συζύγου. "Εὰν θέλης νὰ ἐπιτύχῃς, ἔκλεξον χαρακτῆρα τίμιον, ψυχὴν ἐνάρετον.

"Ο μέγας Περικλῆς ἔκλεγεν γαμβρὸν, ἐπροτίμησε τὸν ἐνάρετον πεπαιδευμένον ἀπὸ τὸν ἀμαρτῆ πλούσιον· ἐρωτηθεὶς τὴν αἰτίαν, 'Θέλω,' εἶπε, 'γαμβρὸν νὰ ἔχῃ ἀνάγκην χρημάτων, καὶ ὅχι χρήματα νὰ ἔχωσιν ἀνάγκην γαμβροῦ.' Σύζυγος πλούσιος καὶ ἀμαρτῆς εἶναι

χομπαστής, αὐδάδης, ύβριστής· ὅτι κάμνη, τὸ κάμνει μὲ σκοπὸν νὰ λάβῃ τὸ δικαιώματα νὰ εἴπῃ· ‘‘Ολα ἔκαμα διὰ σὲ, ἐστο δούλη μου· διὰ τῶν ἀδαμάντων, διὰ τῶν στολισμῶν, δι’ ὅσων ἐκ τῆς περιουσίας μου κατηνάλωσα, τὴν γόρασα τὸν νοῦν σου, ἐδέσμευσα τὴν γλῶσσάν σου· δὲν εἶσαι θυγάτηρ, δὲν εἶσαι ἀδελφή, δὲν εἶσαι ἄνθρωπος· δὲν ἔχεις τὸ δικαιώματα συζύγου, φίλης, συντρόφου· εἶσαι ἀνδράποδόν μου, καὶ τόσον μᾶλλον, δσον δὲν εἶναι εἰς τὴν ἔξουσίαν σου νὰ μ’ ἀποφύγης. ‘‘Ο λόγος μου . . . τί λέγω; ἐν μόνον βλέμμα μου εἶναι νόμος σου· γνώρισον δὲτι, ἐὰν μόνον ἐπέλθῃ εἰς τὸν νοῦν μου, ἐμπορῶ νὰ σὲ κάμω ὑπηρέτριαν τῆς ὑπηρετίας μου, καὶ χρεωστεῖς ὅχι μόνον νὰ τὸ ὑποφέρῃς, ἀλλὰ καὶ νὰ εὑαρεστῆσαι, καὶ νὰ τὴν τιμᾶς, καὶ νὰ τὴν περιποιῆσαι.’’ — ‘‘Ἄλλα διατί?’’ — ‘‘Ω! διατί; . . . διότι . . . αἱ, οὗτω Θέλω . . . μήπως πρέπει νὰ σ’ ἐρωτήσω; . . . χρειάζομαι ἵσως τὴν ἀδειάν σου εἰς ὅτι θέλω νὰ κάμω;’’

‘‘Ἀλλοίμονον, θυγάτηρ μου, ποία τύχη σὲ περιμένει, ἀν ζητήσης τὸν μέλλοντα σύζυγόν σου εἰς πλούτη, εἰς βαθμούς, εἰς γένος, εἰς ὡραιότητα, εἰς κομφότητα, κτλ. μετ’ ὀλίγον θέλεις μετανόσειν, ἀλλ’ ἀνωφελῶς.

‘‘Ἐκλέγουσα σύζυγον πιστὸν, ικανὸν νὰ σὲ καταστήσῃ ἐντυχῆ, μὴ λησμονήσης δὲτι πρέπει νὰ ἥσαι ἀξία τῆς τύχης τὴν ὁποίαν ζητεῖς· ἔχεις δικαιώματα, ἀλλ’ ἔχεις καὶ χρέη. Θυγάτηρ μου, σὲ συμβουλεύω καὶ εἰς τοῦτο ὅτι νομίζω ικανὸν νὰ σὲ δικαιωθῇ εἰς τὴν συνείδησίν σου. ‘‘Τυποθέτω δὲτι ἐπέτυχες εἰς τὸν σύζυγόν σου πᾶν ὅτι ἐπιθυμεῖ γυνὴ φρονίμη νὰ ἐπιτύχῃ· ἀλλὰ, φίλον τέχνον, δσον ἡ ἐπιτυχία εἶναι μεγάλη, τόσον τὰ χρέη σου αὐξάνουν.

‘‘Οτε εἰδοποίησαν τὸ μοναδικὸν πρωτότυπον δλων τῶν ἀγαθῶν, τὸν αὐτοκράτορα Μάρκον Αὔρηλον, δὲτι νιοθετήθη ἀπὸ τὸν Ἀντωνῖνον, ἔμεινε περίλυπος, ἐνῶ δλοι τὸν ἐτριγύριζον μὲ τῆς χαρᾶς τὰς κραυγάς. ‘‘Ἐρωτηθεῖς ἀπὸ τὸν διδάσκαλόν του Ἀπολλώνιον, τὸν Στωϊκὸν φιλόσοφον, τὴν αἰτίαν τῆς λύπης, ‘‘Τπάγω,’’ εἶπε, ‘‘νὰ βασιλεύσω· δηλ. μέλλω νὰ ἀναδεχθῶ χρέη, εἰς τὰ ὅποια πρέπει νὰ θυσιάσω τὴν ἀνάπauσιν, τὴν ἡσυχίαν, τὰς ἡδονὰς, τὴν ζωὴν αὐτὴν τοῦ Μάρκου, ἀν θέλω νὰ ἔχω τὸν Μάρκον.’’

‘‘Τπάγεις καὶ σὺ, θυγάτηρ μου, νὰ βασιλεύσῃς· ναὶ, ὑπάγεις νὰ βασιλεύσῃς εἰς τὴν καρδίαν τοῦ συζύγου σου, εἰς τὴν καρδίαν τῶν τέκνων σου, τῶν ὑπηρετῶν, τῶν ὑπηρετριῶν σου· ἀλλὰ τότε μόνον θέλεις βασιλεύσειν, ὅταν ἐκτελέσῃς τὰ πρὸς ἔκαστον ἐξ αὐτῶν χρέη σου.

‘‘Ο γάμος, φίλον τέχνον, εἶναι ὁ ἱερώτερος, ὁ ὡραιότερος, ὁ ἀγαπητότερος δεσμὸς, ἐὰν ἀμφότερα τὰ μέρη ἐκπληρῶσιν ἀμοιβαίως τὰ χρέη των. Εἰς μίαν κεφαλὴν, εἰς μίαν καρδίαν συγχωνεύονται τὰ δύο πρόσωπα. ‘‘Ο λόγος διευδύνει δλους τῶν τοὺς λόγους, δλας τῶν τὰς πράξεις. ‘‘Ο νόμιμος ἔρως των, προχωροῦντος τοῦ χρόνου, μεταβάλλεται εἰς τὴν εἰλικρινεστέραν φιλίαν. Γηράσκουν, κ’ ἐπειδὴ αἱ ἀρεταὶ τῶν αὐξάνουν εἰς τὸ

γῆράς των, αὐξάνει καὶ ἡ ἀμοιβαία κλίσις των. ‘‘Οχι, θυγάτηρ μου, ὅχι· ὁ ἥλιος δὲν δύναται νὰ ἔδη ὥραιότερον θέαμα ἀπὸ τὴν ἐνωσιν δύο ἐναρέτων ἀτόμων. Ποτὲ τέκνα δὲν εἶναι εύτυχέστερα ἀπὸ τὰ ἔχοντα τοιούτους γεννήτορας. ‘‘Οσον δμως καὶ ἀν ἐπιτυχηθῆ ὁ σύζυγος, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴν ἔχῃ καὶ ἀδυναμίας· ἀλλ’ ἀν ἔχωμεν χρέος νὰ ὑποφέρωμεν τὰς κακίας τῶν ἄλλων, πολὺ μᾶλλον πρέπει νὰ μὴ δίδωμεν προσοχὴν εἰς ἀδυναμίας ἀγαθῶν συζύγου, μὲ τὸν δόπιον συζάσται, ἐνδέχεται νὰ ἔλθῃ περίστασις νὰ ὑστερηθῶμεν δλα, ἐκτὸς τῆς καρδίας του, ητις διὰ γυναικα εὐαίσθητον εἶναι τὸ πολυτιμότατον τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν. . . .

‘‘Ἐγινες σύζυγος, οἰκοδέσποινα· ἰδοὺ πλησιάζεις νὰ ὄνομασθῆς μήτηρ, ἢ ὡνομάσθης ἥδη. Ποῖαι ἀναπτύξεις τῶν αἰσθημάτων σου! πόσον σὲ κινεῖ τὸ νεογνὸν τοῦτο πλάσμα! πόσον σὲ σχετίζει μὲ τὸν κόσμον, μὲ τὴν ζωὴν! πόσον γλυκύτεροι τοῦ ὑμεναίου οἱ δεσμοί! πόσον αἱ δι’ αὐτὸν φροντίδες σου αὐξάνουν τὴν δραστηριότητά σου! πόσον σὲ κεντᾷ ἡ κλαυθμηρίζουσα φωνὴ του! Νέον στάδιον ζωῆς ἀνοίγεται διὰ σὲ, νέα χρέη ἐπιφορτίζεσαι, πόσον εἶναι μεγάλα! Πρὶν ἀκόμη ἔδη τὸ φῶς, εἰχες χρέη πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ μετὰ τὴν γέννησίν του πολλαπλασιάζονται ἀναλόγως τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἡμερῶν, τῶν ἐτῶν του. Χρεωστεῖς νὰ συντηρῆς τὰς σωματικάς του δυνάμεις· οὕτε νὰ ἐκδέτῃς τὴν τρυφερότητά του εἰς μεγάλην σκληρότητα, οὕτε νὰ τὸ καταστήσῃς μαλακὸν, ἀνίκανον νὰ ὑποφέρῃ τὰς ἀναπορεύκτους περιστάσεις τοῦ ἀνθρωπίνου βίου· νὰ τελειοποιήσῃς τὰς ψυχικάς του δυνάμεις, καὶ ν’ ἀρχίσῃς εὐθὺς ἀπὸ τὴν κοιτίδα του. ‘‘Ἐκ νηπιότητος πρέπει νὰ μάθῃ τὸ ναὶ καὶ τὸ δχι· ναὶ, ἀπ’ αὐτὴν ἀκόμη τὴν ήλικίαν πρέπει νὰ μάθῃ νὰ ὑποτάσσεται, ἀλλ’ εἰς μόνον τὸ δίκαιον, εἰς μόνον τὸν ὄρθδον λόγον. Μὴ συγχωρήσῃς τινὰ νὰ τὸ παροξύνη χωρὶς αἰτιαν. Προχωροῦσης τῆς ήλικίας, θέλει συνειδισθῆναν νὰ ὑποτάσσεται χωρὶς πεῖσμα· πρέπει ν’ ἀκούῃ πάντοτε τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὸ ἐκ τῆς ἀληθείας ὡφέλιμον ἀναλόγως τῆς ήλικίας του. ‘‘Ακουσον, θυγάτηρ μου· ἂμα τὸ τέκνον σου ἔδη τὸ φῶς, σὺ δὲν ζῆς πλέον διὰ σεαυτήν· θέλεις ἀπολογηθῆνεις τὸν Υπέρτατον Δημητουργὸν, δστις σ’ ἐνεπιστεύθη τὴν φροντίδα τῆς ἀνατροφῆς του· θέλεις ἀπολογηθῆνεις τὴν κοινωνίαν ὅπου ζῆς, εἰς τὸ ἔθνος σου, εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, εἰς δλα τὰ λογικὰ δητα.

‘‘Μὴ φράξῃς τὰ ὄντα σου εἰς τὴν φωνὴν τῆς φύσεως, ὃς μάταια τινὲς γυναικες, αἱ δόπιαι παρατοῦν τὰ τέκνα τῶν εἰς ζένας χειρας, διότι, λέγουν, τὸ καλεῖ ἡ μεγαλοπρέπεια, τὸ ἀπαιτεῖ ἡ πολιτικὴ, ἐπροσκαλέσθημεν εἰς χορὸν, εἰς συμπόσιον, εἰς ἐσπερινὴν σγναναστροφήν· κωφαὶ εἰς τὴν φωνὴν τῆς φύσεως, ἀφίνουν εἰς ζένας χειρας τὴν ἴερὰν παρακαταθήκην τοῦ Υψίστου χωρὶς νὰ κατασπαράττωνται ἀπὸ τὰς τύψεις τῆς συνειδήσεως· ἐπειτα ζητοῦν ὑποταγὴν ἀπὸ τὰ τέκνα τῶν! ‘‘Οχι, θυγάτηρ μου· τότε μόνον ἀποκτᾶς μητρικὴν ἔξουσίαν ἐπάνω τῶν, δταν ἥσαι ἀληθῆς μήτηρ· τότε ἔχεις

φίλους τῶν γηρατείων σου, ὅταν φανῆς φίλη ἀληθῆς τῆς νηπιότητός των, ὅταν ἀποφασίσης νὰ ὑποφέρῃς δλα διὰ νὰ τὰ καταστήσῃς εύτυχη, πρῶτον ἡδικῶς, ἔπειτα σωματικῶς· δὲν λέγω νὰ ἥσαι ἀσχετος, ἀλλὰ προτιμητέα τὰ χρέα σου ἀπὸ τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς διασκεδάσεις.

Ἐχεις σύζυγον, ἔχεις τέκνα, πατέρα, ἀδελφοὺς, συγγενεῖς, ἀλλὰ δὲν ἔχεις κόπινα, ἐπειδὴ ὁ Θάνατος ἐνδέχεται νὰ σ' ἀφαιρέσῃ ἔνα τινὰ ἔξι αὐτῶν, η καὶ ὅλους· (πόσα τοιαῦτα παραδείγματα!) Θέλεις λυπηθῆν, ἀλλὰ μὴ παραφρονήσῃς ὡστε νὰ γογγύσῃς ἐναντίον τοῦ Ὑψίστου. Κύριος ζώης καὶ θανάτου, κύριος δλων τῶν ὑπ' αὐτοῦ δημιουργηθέντων, πρέπει νὰ δέχεται τὴν εὐγνωμοσύνην μας, δχι τὴν ἀχαριστίαν μας. Ἐνέργησον τὰ δυνατὰ ὅταν ἀσθενῶσιν, ἀλλ' η ζωή των ἐτελείωσε; περιττὰ τὰ δάκρυά σου, περιττοὶ οἱ λόγοι σου. Εὐχαρίστησον τὸ Θεῖον τίς οἶδεν; Ἰσως αὔριον τοὺς ἀπαντήσῃς εἰς ἄλλον κόσμον. Είσαι βεβαία διὰ τῆς ζωῆς σου τὴν διάρκειαν;

Σ' ἐσυμβούλευσα, φίλον τέκνου, ὅσον ἡδυνήθην· ἀναγίνωσκε συνεχῶς διαφόρων σοφῶν σοφὰ συγγράμματα· αὐτὰ θέλουν σὲ διδάξειν ὅτι σύμφωνον μὲ τὴν τέχνην τοῦ βίου· ἀπάνθιζε οἱ μέλισσα τὰ εύωδη καὶ ἐπωφελῆ ἄνθη· οἱ ἀγαθοὶ οὗτοι σύμβουλοι σὲ διορθόνονταν χωρὶς νὰ σὲ ἐπιπλήττωσι.

Τελείων τὰς παραγγελίας μου ταῦτας μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι δὲν θέλεις παραβλέψειν συμβουλὰς εἰλικρινούς φίλης· τὰ δλίγα ταῦτα θέλουν σὲ δώσειν ἀφορμὴν εἰς πολλὰ, καὶ θέλεις κάμειν νὰ μακαρίζεται

Ἐν ἔτει 1839.

ἡ Μήτηρ σου,

* * *

ΚΩΦΑΛΑΛΩΝ ΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ.

ΑΝ ἔζητοῦσέ τις νὰ ἐπινοήσῃ μέθοδον, δι' ης νὰ κοινοποιῇ ἀφηρημένας ἰδέας εἰς τοὺς ἔκ γενετῆς η νηπιόθεν κωφοὺς, κατὰ συνέπειαν δὲ καὶ ἀλάλους, ταχέως ἡθελεν αἰσθανθῆν δοποῖαι δυσκολίαι περιτριγυρίζουν τοιαύτην ἐπιχείρησιν· καὶ ἀν δὲν προεγνώριζεν ὅτι τοῦτο πραγματικῶς κατωρθῶθη, Ἰσως ἡθελε στοχασθῆν αὐτὸ ἀκατόρθωτον. Ἀλλὰ μεταξὺ τῶν πολλῶν ἀγαθῶν ὅσα διολιτισμὸς ἐπέφερεν, είναι καὶ ὅτι ἀκόμη καὶ οἱ τυφλοὶ ἐμποροῦν νὰ ἀναγενωσκωσι, καὶ οἱ κωφάλαιοι ν' ἀποκτᾶσι καὶ νὰ φανερόνωσι τὰς πλέον ἀφηρημένας καὶ περιπεπλεγμένας ἰδέας. Τὸν τρόπον μὲν, δι' οὐ τοῦτο κατορθοῦται, δὲν είναι τοῦ παρόντος σκοποῦ μας λεπτομερῶς νὰ διηγηθῶμεν· ἀλλὰ τινὰ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς πραγματικῶς ἐνεργουμένης μεθόδου θέλομεν εὐχαρίστως κοινοποίησεν.

Εἰς ἐν ἀπὸ τὰ ἐν Ἀγγλίᾳ καταστήματα τῶν κωφαλάλων ἐρωτῶσιν οἱ διδάσκαλοι τοὺς μαθητὰς τὰς σημασίας τῶν λέξεων· καταγράφονται δὲ αἱ ἀποκρίσεις ἐπὶ ἀβακίων η πλακῶν, αἰτινες ἀφίνονται κρεμασμέναι εἰς τὸ σχολεῖον καθ' ὅλην τὴν ἐπαύριον, εἰς τὸ διάστημα τῆς ὁποίας ἔχουσι τὴν ἀδειαν οἱ μαθηταὶ καὶ

τὰς ἴδιας αὐτῶν καὶ τὰς τῶν ἄλλων σπουδαστῶν ἀποκρίσεις νὰ μεταγράφωσιν. Ἐκ τοιούτου ἀντιγραφῆς τετραδίου λαμβάνομεν τὰ ἔφεξῆς ἀποσπάσματα.

Τί εἶναι ἡ Ἐκδίκησις;—Ἡ ἐκδίκησις εἶναι φόνος ἐν τῇ καρδίᾳ· εἶναι σκληρὰ χωρὶς ἀνάγκην.—Ἐκδίκησις λέγεται ὅπόταν τὶς δὲν θέλῃ νὰ μὲ δώσῃ ὀπωρικὰ, ἔγῳ δὲ, προστήλωσας τοῦτο εἰς τὸν νοῦν, δὲν τὸν δῶσω παρομοίως ὅταν μοῦ ξητήσῃ. Ὁ Θεὸς μισεῖ τὴν ἐκδίκησιν.—Ἡ ἐκδίκησις ἔχει πονηρὰ καρδίαν.—Ἡ ἐκδίκησις εἶναι μῆσος μετὰ σκληρότητος· ἀν δὲ διδάσκαλος δυσαρεστηθῆ κατ' ἐμοῦ, ἔγῳ δὲ φυλάξω τοῦτο εἰς τὴν μνήμην, καὶ βλάψω τὸν σκύλον του, τοῦτο λέγεται ἐκδίκησις.

Τί εἶναι ἡ Ὁργή;—Ἡ ὡργὴ εἶναι μεγάλη δυσαρέσκεια. Οἱ αὐθένται ὡργίζονται κατὰ τῶν ἀπροσέκτων δούλων, ἐπειδὴ συντρίβουν εὔμορφα ποτήρια καὶ πινάκια.—Ἡ ὡργὴ ἔχει τεταραγμένους διαλογισμούς.—Ἡ ὡργὴ ἔχει ἐρυθρὸν πρόσωπον καὶ ἀγρίους ὄφθαλμούς.—Ἡ ὡργὴ εἶναι πονηρὸν αἰσθημα τῆς καρδίας.—Ἡ ὡργὴ ἔχει βιαίους διαλογισμούς· η ὡργὴ δὲν σκέπτεται· η ὡργὴ εἶναι ταχεῖα καὶ ἀνυπόμονος· η ὡργὴ εἶναι λύσσα· μάγειρός τις ἔχαλασε τὸ γεῦμα τοῦ κυρίου του, δοτις θυμωδεῖς διὰ τοῦτο ἐδίωξεν αὐτὸν ἀπὸ τὸ μαγειρεῖον του.

Τί εἶναι ἡ Ἀπελπισία;—Ἀπελπισία λέγεται ἡ προσδοκία βεβαίου τινὸς κακοῦ· οἱ ναῦται ἀπελπίζονται ὅταν συντριβῇ τὸ πλοῖον, καὶ καταπλακώσωσιν αὐτοὺς τὰ μεγάλα κύματα.—Ἡ ἀπελπισία ἐλπίδα δὲν ἔχει. Ἡ ἀπελπισία ἔχει ὠχρὸν πρόσωπον· ὁ φονεὺς ἀπελπίζεται ὅταν εἴπῃ ὁ δικαστὴς ὅτι πρέπει νὰ κρημασθῇ.—Ἡ ἀπελπισία εἶναι φόβος χωρὶς ἐλπίδα.—Ἡ ἀπελπισία εἶναι σκότος εἰς τὸν νοῦν.—Ἡ ἀπελπισία δὲν ἀγαπᾷ τὰ παιγνίδια.—Ἡ ἀπελπισία εἶναι ὄκνηρά.—Ἡ ἀπελπισία εἶναι τοῦ νοὸς ἔκστασις.—Ἡ ἀπελπισία δὲν ἔχει τερπνὸν οἰκημα.

Τί εἶναι ἡ Ἐλπίς;—Ἡ ἐλπὶς εἶναι πόθος μὲ πίστιν ἡνωμένος.—Ἡ ἐλπὶς εἶναι νοητικὴ βλέψις πρὸς εὐδαιμονία κατάστασιν μετ' ἐπιθυμίας νὰ ἐπιτύχωμεν αὐτήν.—Ἡ ἐλπὶς εἶναι τὸ φῶς τῆς ψυχῆς, τὸ ὑποστήριγμα καὶ ἡ παρηγορία της ἐν μόχθοις καὶ κακοπαθείαις.—Ἡ ἐλπὶς εἶναι ἡ βακτηρία τῆς ζωῆς· μᾶς εὐφραίνει ἐν καιῷ Στίφεων, καὶ μᾶς ὑποστηρίζει εἰς τὴν διὰ τοῦ βίου ὁδοὶ πορίαν. *Αν μᾶς εῦρωσιν ἀποτυχίαι, παρηγορούμεθα μὲ τὴν ἰδέαν καλητέρου μέλλοντος· ἀν δὲ ἡμεθα πτωχοὶ καὶ ἀποροι, η ἐλπὶς μᾶς λέγει νὰ ἔξακολουθῶμεν τὴν φιλοπονίαν καὶ τὴν βελτίωσιν, καὶ ίκανὰ θέλομεν ἀποκτήσειν πρὸς διατήρησιν τοῦ σώματος εἰς τὸν κόσμον τοῦτον.

Τί εἶναι ἡ Ψυχὴ;—Ψυχὴ λέγεται τὸ ἐντός μου συνειδὸς, τὸ ὅποῖον διευθύνει τὰς πράξεις μου, καὶ μὲ χαλινόνει καὶ παρορμᾷ εἰς ὅτι καὶ ἀν πράττω.—Ψυχὴ λέγεται ἡ ἐντός μου ἐνεργὸς ἀρχὴ, ητὶς ἐνθυμεῖται, διακρίνει, καὶ σκέπτεται.—Ἡ ψυχὴ εἶναι ἡ ζωὴ τοῦ σώματός μου· δταν ἡ ψυχὴ ἀφήσῃ τὸ σῶμά μεν, τὸ σῶ-